

בארה של תורה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה לקח ומוסר / נכתב ונערך ע"י הרב ראובן גולן

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאכרבים מצויינים

כתובת המערכת:
רחובות - ההגנה 56/5
טל' - 08-9744220
דוא"ל להערות והצטרפות
לקבלת העלון מדי שבוע:
rg5740@gmail.com

גליון 240 מרחשון תשע"ח

העלון מוקדש לרפואת רשכבה"ג רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן שליט"א

פרשת תולדות

כשהמשגיח הרב דב יפה ורעייתו התווכחו מי יקום להרגיע את הילדים בלילה

אמא אל תפסיקי להתפלל

"ויתרוצצו הבנים בקרבה" (כה, כב)

"ורב יעבוד צעיר" (כה, כג)

יש שאמרו בדרך צחות שבא הכתוב ללמדנו שמי שרוצה להיות רב בישראל צריך לעמול ולעבוד על כך מצעירותו. כי עבודה גדולה היא ומן "הקשות שבמקדש", ללמוד ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ולשגן ללא הרף את ההלכות שלמד, ולשמש תלמידי חכמים, ואם לא יעבוד על כך מצעירותו ספק רב אם יוכל לעשות כן בשנותיו המאוחרות יותר. ואמנם לא קלה היא המלאכה, אך כשאדם מציב לעצמו מטרה רוחנית נעלה כזו ומקבל על עצמו לעמוד בה בכל כוחותיו, הקב"ה מסייע לו ומסדר עבורו את כל הענינים על הצד הטוב ביותר כדי שיוכל להתפנות ולהתרכז במילוי משימתו התורנית.

דומני שהסיפור הבא ממחיש ענין זה יותר מכל. בשבוע שעבר נפטר זקן המשגיחים הגאון הצדיק רבי דב יפה זצ"ל. אחד מתלמידיו המובהקים, ר' חיים אריה וינברגר, סיפר סיפור מדהים שאלמלא שנמסר מכלי ראשון קשה היה להאמין שאירע. "לפני למעלה מעשר שנים הזמין אותי המשגיח זצ"ל לסעודת פורים. כטוב לב המלך ביין פנה אלי הרב ואמר לי "חיים אריה האם יש משהו שהיית רוצה לשאול?", ואני כתלמיד אוהב ומעריך לרבו ענית, כן, יש ברשותי סיפור שהייתי רוצה לספרו בפני הרב והרבנית ולקבל אישור או הכחשה לאמיתתו."

"ואז התחלתי לספר שנודע לי שכמה שנים לאחר נישואיהם התגלע ביניהם ויכוח שבשלו נאלצו להגיע לדין תורה בפני הדוד של הרבנית הגאון רבי אהרון כהן זצ"ל, ששימש לה כאב חורג ושימש גם כרבו של המשגיח בבחורות בשיבת חברון. הם סיפרו לו שכל לילה כשהתינוקות בוכים יש להם ויכוח מי יקום בלילה להרגיעם. המשגיח ר' דב זצ"ל טען שהוא רוצה לקום ולטפל בהם. וטענתו בפיו, "אני כל היום לא נמצא בבית, ורק את עם הילדים, אז בערב כשאני חוזר ראוי שאני אטפל בהם ואת תוכלי לנוח, ככה זו שותפות מלאה!". והרבנית טענה לעומתו, שהוא כל היום יושב ולומד בשיבה ומלמד לבחורים, והיא רוצה שיהיה לו כח ביום להמשיך בעבודת הקודש ולכן אין היא מסכימה שהוא יקום. וכך כל לילה אין הם מגיעים לעמק השווה וקמים שניהם יחד."

"רבי אהרון זצ"ל שמע את הטענות, ופסק שמהיום יעשו תורנות, לילה אחד המשגיח יקום ולילה אחד תקום רעייתו. והנה בלילה שהיה תורה של הרבנית, התינוקות בכו והיא קמה והמשיגה המשיך לישון, כמו בהסכם, אך בלילה שלאחר מכן כשהגיע תור המשגיח הוא התעורר ומביט בשעון ורואה שכבר הגיע הבוקר, ואוי ואבוי, הוא לא עומד בהסכם. הוא ניגש אל הרבנית לברר מדוע לא העירה אותו כשהתינוקות בכו וקמה להרגיעם בעצמה. אך הרבנית הכחישה שהיא קמה, ואמרה לו שכנראה שהתינוקות פשוט לא בכו באותו לילה! אך זה לא נגמר בכך, כי מאז במשך שנים עד שגדלו הילדים, בתור שלהם בכו, ובלילה שלו מעולם לא בכו הילדים! ומעולם הוא לא נדרש לטפל בהם בלילה!."

"סיימתי את הסיפור, ושאלתי את הרב והרבנית "האם הסיפור נכון?". המשגיח הצטנע ואמר "זה לא שהם לא בכו בלילה, הם פשוט לא קמו" וניסה לגמד את האירוע. אך הרבנית קמה לפתע ממקומה וזעקה "בדיוק

הצדיק רבי יהושע מבעלזא זיע"א שאל, שהנה רבקה הלכה לבית מדרשם של שם ועבר לדלות ממעיני הנבואה פתרון לחידה שתומה, כי בעבורה ליד בתי מדרשות תינוקה רוצה לצאת ממעיה, ואילו בעבורה ליד בתי תיאטראות שוב חפץ הוא לצאת, ולבטח מדובר בתאומים שאחד מהם צדיק והשני רשע, ודבר זה היה תמוה בעיניה. ולכאורה קשה, וכי לא יתכן שיהיו לה שני עוללים אחד צדיק ואחד רשע? והרי בדורות שקדמו לה היו דברים מעולם, קין והבל, שם וחם, יצחק וישמעאל, כולם היו אחים ומדוע לא יתכן שאף בבטנה שוכנים שני אחים שמוגם שונה? אכן שאלה זו במקומה עומדת אילו היה מדובר במהלך טבעי, שכן כבר אמרו חז"ל ש"רוב בנים דומים לאחי האם", ובהחלט יתכן שאחד מהם יהיה צדיק כאביו והשני יהיה רשע כאחי האם. אך רבקה עקרה היתה ולא נפקדה על ידי מלאך אלא אך ורק בזכות תפילתה ועתירתה, ולכך השתאתה שאם הריון זה הינו תוצאת התפילה הרי לבטח לא התפללה לכן שיפרכס לצאת לבתי עבודה וזה, ואם כן כיצד הניבה תפילתה להמשך מורשת האבות הקד' תוצאה קשה זו שיהיה לה בן רשע.

ועל כך היתה התשובה הנבואית - "ולאום מלאום יאמץ", כלומר שאין בכך סתירה לתפילתה, כי אדרבה דוקא מחמת שעשו הוא היפוכו של יעקב ויארוב לכל נקודות החולשה שימצאו בו יוכל יעקב לעלות במעלות השלימות שיביאו אותו להיות נור הבריאה ושתהא דמותו חקוקה בכסא הכבוד. הוי אמר שיעקב לא היה מגיע למה שהגיע לולא עשו.

ויש לחדד דבריו, כי לכאורה לא כל מי שמתפללת לבן צדיק מקבלת בנוסף לו בן רשע, ומדוע קיבלה זאת רבקה. וצריך לומר שכגודל מעלת הצדיק כן גודל ההתנגדות לו, וכיון שביקשה בן שיהיה ראוי להמשיך את שושלת האבות ידעו משמים שכדי לקבל ולקיים את תפילתה שתזכה לבן בסדר גודל כזה בהכרח שיהיה עמו בן רשע שיגרום לו להתעלות ביותר.

על כל פנים למדנו מכאן, לדברי ר' יהושע מבעלזא, מהו כוחה של האם בתפילתה על נפש עולליה, שאין הפשט שמשמים רצו אחרת, כי תפילתה התקיימה במלואה אלא שזו הדרך המושלמת ביותר לקיימה על ידי לידת שני הבנים באופן זה. ללמדך שאם האם מתחננת ומתפללת מקירות לבה על בנה הרי שמן השמים שומעים לתפילתה ובאופן המושלם ביותר.

ב. ואכן, אין לתאר ואין לשער גודל כוחה של תפילת אם על בנה שוגדל בתורה ויראת שמים, וגם כי סטה מן הדרך מסוגלת תפילתה להחזירו למוטב. ומעשה שהיה במשפחה של בני תורה ויראי ה' שאחד הבנים נמשך אחר חברים רעים והתקלקל, ואמו שראתה זאת ועיניה כלות הלכה להתפלל על קברו של ראש ישיבת פוניבז' הגאון רבי שמואל ריזובסקי זצ"ל שעל שמו נקרא בנה, והתחננה לה' שבזכות הצדיק שהרביץ תורה בישראל והחזיר את אהבתה ומתיקותה בלב בני התורה, יתן ה' את מתיקות התורה בפני בנה ויטע בלבו אהבתו ויראתו. והנה לא עברו ימים אחדים עד שלפתע פתאום ניתק בנה כל קשר עם חבריו, וקיבל על עצמו עול תורה בלב שלם. ועיני ראו ולא זר כיצד עמל הוא בתורה הקד' בכל כחו ונתעלה עד מאד בלימודו, וכל זאת בזכות תפילת אם, תפילה שבוקעת את כל הרקיעים ומגעת עד כסא הכבוד.

זיווג הגון לחנה בת אל בת זהבה

לרפואת שושנה חוריה בת סרח לרפואת דוד עובדיה בן זהבה

לע"נ ר' בנימין בן סלחה ז"ל • סרח בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל • נאווה בת תאגיה ע"ה
אהרן בן יהיא ז"ל • רחל בת סאלחה ע"ה
עביה בת סרח ע"ה

בצער מאתים נוטל בשכרו, ונמצא שהלומד תורה בצער שכרו פי חמש מהלומד שלא בצער.

ועל פי זה פירש הגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל בספר תורת יחיאל את הפסוק "הקל קול יעקב", כי "קל" חסר ו' הוא בגימטריא 130 כמנין "עני", ו"קול" מלא הוא 136 כמנין ממון, והקול של העני חסר כי בעיני הבריות חכמת המסכן בויהו ומחשיבים יותר את העשיר, אך לפי האמת "הקל קול", כלומר שקולו של העני חשוב ה' פעמים יותר משל העשיר, כי "הלומד תורה בצער נוטל אלף, שלא בצער מאתים נוטל בשכרו", והלומד תורה מתוך הדחק שכרו רב ובשמים מחשיבים את תורתו מאד.

ב. בימי הגר"א היה בוילנא גביר עצום שהחזיק ותמך בלומדי תורה. אותו גביר היה גם מתמיד עצום עד שאמרו עליו שאינו יודע אפילו היכן מצוי בית העסק הענק שלו שאותו ניהלה רעייתו. יושב היה בהתמדה עצומה באחד מבתי כנסיותיה של וילנא והוגה בתורה יומם ולילה.

פעם שאל הגאון רבי חיים מוולוז'ין את רבו הגר"א מדוע השגותיו של אותו גביר בתורה הם קטנות, והלא הוא עוסק בתורה יומם ולילה ואין לו שום שייכות עם העולם הזה עד שאינו יודע אפילו את כתובת בית העסק שלו. והגר"א השיב לו שעצם הידיעה שהוא גביר ושואין לו שום דאגות של פרנסה גורמות למיעוט השגותיו בתורה, כי עיקר ההשגה בתורה הוא על ידי לימוד מתוך הדחק ומתוך לחץ ודאגה, בבחינת "תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי".

נחזו אמרם (נדרים פא, א) "הזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה", כי העניים לומדים מתוך דוחק הפרנסה ולכן תורתם מתקיימת בידם.

ג. צא ולמד מה גדולה תורתו של הלומד מתוך הדחק ממה שאמרו חז"ל במסכת סוטה (מט, א) "כל תלמיד חכם העוסק בתורה מתוך הדחק תפילתו נשמעת, שנאמר: 'כי עם בציון ישב בירושלים בכו לא תבכה חנון ייחך לקול יעקב בשימעתו ענך'. ופירש המהרש"א ש"עם בציון" הם תלמידי חכמים המצויינים בהלכה הלומדים תורה מתוך הדחק, ואומר הנביא שאף שלאחר החורבן ננעלו שערי תפילה ואין התפילה נשמעת אלא על ידי דמעה, ששערי דמעות לא ננעלו, מכל מקום אותם תלמידי חכמים הלומדים מתוך הדחק, "בכה לא תבכה", שערך תפילתם כה רב עד שבשמים מקבלים תפילתם ללא שום דמעה, ממש כמו לפני החורבן בזמן שבית המקדש היה קיים, והקב"ה מקיים ועונה לכל אשר יבקשו.

ומי לנו כיום לומד תורה מתוך הדחק כאברכי הכוללים שמשכורתם זעומה ומוסרים נפש בשקידתם בתורה הקד', ולאור דברי הגמ' הנ"ל תפילתם מסוגלת עד מאד. וישנם אנשים שמחפשים ישועה וברכה ומכתתים רגליהם לבקש ברכות מגברא דלא איתמחו לא הוא ולא קמיעותיו, ומוציאים על כך הון רב ואינם רואים ישועה ומזור למכאובם. ולו חכמו ויכולו ויתבוננו בדברי חז"ל הנ"ל עד היכן מגיעה תפילתו של אברך שנשמעת ובוקעת את כל המחיצות.

וכמו וכמה פעמים ראינו אנשים שהיו זקוקים בדחיפות לתשועה, ובאו ו"אימצו" אברך והחזיקו בו, ובזכות תפילתו נושעו במהרה. והודו ואמרו שמה שהשקיעו באברך זה הוא מעט מזער ממה שהשקיעו אצל "מקובלים" וסגולות למיניהם, והחזקת האברך היא שהביאה להם את הישועה שלה ייחלו וקיוו כל כך.

כך זה היה! במשך שנים בלילות שלו היתה דממה בבית, ובלילות שלי עולם כמנהגו נוהג! תבינו איך בשמים מחשיבים את התורה של בעליו". סיפור זה הוא מופת של ממש, וממחיש לנו כיצד הקב"ה מסייע למי שמקבל על עצמו עול תורה באמת. אנחנו צריכים פשוט לרצות, לרצות ולעשות, וכשאנו נעשה את שלנו ונתמיד בתורה ונקבע עתים לתורה, הקב"ה יעשה את שלו ויסייע בידנו ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

מחיר האמת

"אולי ימושני אבי" (כו, יב)

במסכת מכות (כד, א) דרשו "לא רגל על לשונו- זה יעקב אבינו, דכתיב אולי ימושני אבי וגו'". ופירשו (מכות כד, א) "לא רגל על לשונו- לא רצה לשקר מתחילה, שאמר אולי ימושני אבי, אלא שאמו הכריחתי". והקשו המפרשים שלכאורה יעקב אמר "אולי ימושני אבי" מפני שחשש שאביו יגלה שאין הוא עשו אלא יעקב ויקללנו ולא משום שמיאן לשקר. והנה ידוע מה שיסד הגר"א (קול אליהו, פר' חיי שרה) במה שמצינו ב' לשונות של ספק בתורה, "פן" ו"אולי", ש"אולי" נאמר באופן שהאדם רוצה שהדבר יקרה ויתממש, ו"פן" הוא כשאינו רוצה שהדבר יקרה נוכחו שאמר אליעזר (לעיל כד, ה) "אולי לא תאבה האשה ללכת אחריו", שאמר אולי ולא פן, כי בסתר לבו רצה שהאשה תמאן להתחתן עם יצחק וישא את בתו. וכבר העירו על דברי הגאון שכאן אמר יעקב אבינו "אולי ימושני אבי", והיה רצונו שהדבר לא יקרה ואביו לא יגלה אותו.

וביישוב הענין נתבאר כמה נביאים בסגנון אחד (מהר"צ חיות (מכות, שם). אמרי אמת. הגרש"ז בריוודא בשם דרך, שיעקב אכן רצה וקיווה והתפלל שאביו יחשוף את זהותו! כי מידתו מידת האמת, "תתן אמת ליעקב", ויקרה היא בעיניו יותר מכל הברכות שהיה יכול לקבל על ידי שר. ואף שידע שבמידה וזה יקרה יתכן שאביו יקפיד עליו ויקללנו, וכמו שאמר "והבאתי עלי קללה ולא ברכה", לא ראה אפשרות להרפות ממידת האמת ולו לרגע, וקיווה בסתר לבו שלפני שאביו יספיק לקלל יבין שהוכרח לעשות כן בצוואת אמו, ותסובב ההשגחה שיוכה לבסוף לקבל הברכות ולא יאונה לו כל רע, וכל זאת מבלי לפגום במידת האמת.

ומעתה מבוארים כמין חומר דברי חז"ל "לא רגל על לשונו- זה יעקב אבינו, דכתיב אולי ימושני אבי", כי לא ויתר על האמת גם במחיר של קללה. וכה מדוקדקים לאור זאת דברי רש"י: "לא רגל על לשונו- לא רצה לשקר מתחילה, שאמר אולי ימושני אבי, אלא שאמו הכריחתי" ודו"ק.

קמיע של אברך

"הקל קול יעקב והידים ידי עשו" (כו, כז)

בשיר השירים (ח, יב) נאמר "האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פריו", ודרשו חז"ל (שהש"ר ח, ז) "הלומד תורה בצער נוטל אלף, שלא

"קו החיזוקים" - הדקות שלך מעולם לא היו מרתקות כל כך...

בחסדי ה' נפתח קו תורני חדש שבו משודרת דקה יומית נפלאה ומרתקת של חיזוק ועידוד במשעול החיים והתעוררות בעבודת ה' מאת הרב ראובן גולן. בבית, ברכב, בעבודה, בתור בבנק ובדואר, ובכל מקום שתהיו, תוכלו להאזין לששים שניות של תוכן עשיר בשלל נושאים: אמונה ובטחון, כוחות הנפש, התמודדויות בנסיגות החיים, זוגיות ושלוש בית, חינוך ובינ אדם לחבירו, וענינים נוספים שנוגעים לכל אחד ואחת מאיתנו.

השידור נשלח כשיחת טלפון לטל' הנייד. בכל שעות היום ניתן לחייג לקו [במספר דלהלן], להקיש 1, ולהאזין לפינה היומית [אפשר להאזין גם לפינות ששודרו עד עתה]. השימוש בקו הוא בחינם ללא עלות. להצטרפות חייגו 050-4122172, או שלחו הודעה עם מס' הנייד שלכם למייל rg5740@gmail.com

בשורה משמחת לקוראי העלון

בחסדי ה' לאחר למעלה מעשור שנים של הוצאת עלונים מדי שבוע, ולאור בקשת רבים להדפיס את החידושים עלי ספר, שמחים אנו להודיע שב"ה יודפס ספר שבו יופיעו בצורה מהודרת ובכלי נאה העלונים והמאמרים שיצאו לאור במשך השנים על כל פרשיות התורה. זכות הדפסת ספר חידושי תורה היא גדולה ועצומה, וכדברי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שהיא סגולה נשגבה לישועה, בבחינת "ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת", וכן תיקון חשוב לעילוי נשמת והנצחת הנפטרים. ניתן להנציח ולהקדיש את הספר כולו/ חומש/ או פרשה להצלחה ברכה ורפואה, או לעילוי נשמה. שמות התורמים יופיעו בהקדשה מפוארת ומהודרת. ואפשר להקדיש פרשה המתאימה ליום פקידת השנה של הנפטר, כך שבאותו שבוע יעיינו וילמדו בחידושים שהוקדשו לעילוי נשמתו. המעוניינים להשתתף בזכות הדפסת הספר יפנו בטל' 050-4122172 או במייל הנ"ל.